

بررسی میکرو مورفولوژیکی خاکهای انتخابی آذربایجان شرقی

فرشاد عبدالوهابی و محمد مهین اکبرزاده*

چکیده: چهار خاک در مناطق مینق (*Typic Xerochrept*)، دوزدوزان (*Fluventic Xerochrept*) و جلفا (*Typic Haplocambid*) و ترک (*Typic Xerochrept*) آذربایجان شرقی برای مطالعات میکرو مورفولوژی انتخاب شدند. پس از انجام آزمایشهای فیزیکی و شیمیایی و مینرالوژیکی، به منظور مطالعه میکرو مورفولوژیکی خاکهای انتخابی، از پروفیل‌های مورد بررسی نمونه برداری انجام شد و برشهای میکروسکوپی تهیه شد. نتایج بررسیها نشان داد که میزان قابل توجه رس و همچنین حضور پدهای مدور و زاویه دار موجب تشکیل الگوی پراکندگی ماتریگرانوئیدیک *Matrigranoidic*، فرگموئیدیک *Fragmoidic* و پورفیروسکلیک *Porphyroskelic* به ترتیب در خاکهای مینق، جلفا و ترک می‌گردد. در حالی که الگوی پراکندگی در بخش سطحی خاک دوزدوزان اگلو مروپلاسمیک *Agglomeroplasmic* تا پورفیروسکلیک در لایه‌های سطحی، و گرانولار و اورتوگرانولار در لایه‌های پائینتر است. این پدیده نشانگر توزیع غیر همگون اندازه ذرات است. پراکنش پلاسمای در خاک مینق ایزوتیک *Isothic* تا آرچیل اسپیک *Argillasepic* و در مناطقی اسکلسپیک *Skelespic* می‌باشد در حالی که در خاک دوزدوزان به صورت آرچیل اسپیک و در بعضی موارد اسکلسپیک و ووسپیک *Vosepic* (غالباً در افق‌های تحتانی) است. وجود کربنات پدوژنیک قابل ملاحظه در دو خاک جلفا و ترک تشخیص پراکنش پلاسمای را مشکل می‌سازد. از جمله مهمترین نموده‌های پدولوژیکی در خاکهای مورد مطالعه می‌توان به سخت دانه‌های کربناتی در خاکهای جلفا و ترک، بافت کرسستیک (*Crystic*) بر روی سخت دانه‌های کربناتی (که احتمالاً در اثر فعالیت ریشه گیاهان تشکیل می‌شود) اشاره نمود. دیگر نموده‌های پدولوژیکی قابل تشخیص، کریستالهای اینترکالاری *Intercalary Crystals* کریستال چمبرهای گچ در خاک دوزدوزان است. نبود همگونی در توزیع ذرات خاک دوزدوزان موجب شد که علی‌رغم میزان گچ یکسان در افق‌های مجاور، شکل بلورها شدیداً تحت تاثیر توزیع اندازه‌گیری ذرات خاکساز قرار گیرد. وجود *Grain Argillan Grain Calcitan* و کیوتانهای مرکب آرجیلوکلستان در خاک جلفا نشانگر حرکت سیلیکاتهای لایه‌ای به همراه کربنات کلسیم است.

* - دانشجوی کارشناسی ارشد، استادیار دانشکده کشاورزی دانشگاه تبریز